

ANADOLU KENTLERİNE GÖÇ: KONYA ÖRNEĞİ¹

Arş. Gör. Dr. Ahmet KOYUNCU
Nevşehir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi
koyuncuahmet42@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın konusunu Konya'ya göç etmiş bireylerin kente tutunma serüveni oluşturmaktadır. Bir neden sonuç ilişkisi bağlamında bakıldığında içgöç, toplumumuzun son 60 yıllık dönüşümünün birçok yönünü belki de en iyi açıklayabilecek süreçtir. Buna karşın içgöç olgusu ve bu olguya ilişkin pek çok başka toplumsal, ekonomik ve kültürel süreç, sosyal bilimciler için önemli bir araştırma nesnesi olsa da bugüne dek yapılan çalışmaların yeterli olduğunu söylemek güçtür. Mevcut çalışmalar da daha ziyade İstanbul, Ankara ve İzmir gibi metropollerde yoğunlaşmıştır. Çalışmada, ülkemizdeki toplumsal, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik dönüşümün çözümlenmesinde merkezi bir rol üstlenen göç olgusunun, kendine özgü kimliği ve kentleşmesi ile dikkatleri üzerinde toplayan Konya özelinde analitik bir incelemeye tabi tutulması, ülkedeki göç ile benzeşen ve ayrışan boyutlarının mülakat ve anket tekniği bir arada kullanılarak araştırılmasını amaçlanmıştır. Bu bağlamda Konya'ya göç edenlerin hangi saik ya da saiklerle göç ettiği, Konya'yı tercih sebepleri, ağırlıklı olarak kentten mi kırdan mı göç ettikleri, hangi semtlerde yoğunlaştıkları, sosyal, kültürel, siyasi tercih ve beklentileri, istihdam, barınma, işgücü, yaşam tarzı, gelir ve eğitim düzeyleri, göç ettikleri yerle halihazırdaki ilişkileri vb. birçok değişken kullanılarak Konya'ya gerçekleşen göçün temel dinamikleri, ortaya koyduğu ekonomik ve toplumsal sonuçlar çerçevesinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, İçgöç, Kır, Kent, Kentleşme, Konya

MIGRATION TO THE ANATOLIAN CITIES: KONYA BEING THE SAMPLE

ABSTRACT

The research is about how the people who came in Konya in 1980 got used to this city. When looked in respect of cause and effect, internal immigration may be the best continuum to explain many aspects of our society's transformation in last 60 years. The immigration phenomenon and many other social, economical and cultural continuums related to the immigration are important areas for academics interested in liberal arts to make research, after all it is difficult to say that researches made until today are satisfactory. As for available researches, they are more concentrated

¹ Bu çalışma "1980'den Sonra Kente Göç Edenlerin Tutunma Yolları: Konya Örneği" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

in metropolitan areas such as Istanbul, Ankara and Izmir. In this study, it is aimed that the immigration event, which undertakes a significant role in the analysis of social, political, cultural, economical transformations in our country, is given an analytical analysis in a specific area as Konya which draws attention with its unique identity and urbanization, also aimed to research its similar and different dimensions with the immigration in the country by using techniques as interview and public survey. In this context, the basic dynamics of immigration to Konya is studied regarding the economical and social results it brought about, by using variable factors like the reason or reasons of immigration to Konya, preference for Konya based on reasons, generally if they moved from city or countryside, which districts they heavily populate, social, cultural, political preferences and expectations, employment, housing, labour force, lifestyle, revenue and education levels, their connections with the place they moved from, etc.

Keywords: Immigration, internal immigration, rural areas, city, urbanization, Konya.

1. GİRİŞ

Nüfusun bir yerden başka bir yere hareketi olarak tanımlan göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Ancak göçlere katılan insan sayısının en fazla olduğu dönemi sanayileşme hareketi ve buna bağlı olarak kırsal alanlardaki insanların iş imkânlarına doğru yönelmesi oluşturur. Ülke içi (içgöç) ve ülkeler arası (dış göç) bir nüfus hareketi olan göç; ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle ortaya çıkar ve temelde sanayi toplumunun bir niteliği olarak sunulur. Buna göre, kırsal alanlardan, kentlere doğru olan içgöç hareketleri, ilk kez Sanayi Devrimi sırasında büyük bir ivme kazanmış; bunun sonucunda da kırsal alanlardan kentlere doğru büyük göç dalgaları yaşanmıştır.

Söz konusu göçler ile ortaya çıkan toplumsal sorunlar kentlerde daha yoğun ve belirgin olmuş ve (Tönnies, Durkheim, Weber, Marx ve Simmel gibi) dönemin sosyologlarının başlıca inceleme konularından biri haline gelmiştir. Sanayi devrimi ile ortaya çıkan yeni toplumsal yapı (Simmel hariç) klasik dönem sosyologları tarafından geleneksel modern dikotomisi üzerinden tahlil edilmiş ve geleneksel toplumla sanayi toplumunu karşılaştıran toplumsal değişim kuramları ön plana çıkmıştır. Toplumsal yapıyı çözümlenmeye dönük bu çabalar detaylı analizlerden ve derinlikli saha çalışmalarından ziyade mevcut yapıyı kavramlar üzerinden ele almıştır. Klasik sosyologların ardından Robert Park, Ernest Burgess ve Louis Wirth gibi kenti derinlemesine, ayrıntılı bir biçimde inceleyerek sosyolojik araştırmaların nesnesi yapan, bu konuda etkileri günümüze kadar süren kuramlar geliştiren ve birçok alan araştırması yaparak kent sosyolojisinin temellerini atan Chicago Okulu'nun temel argümanları döneme damgasını vurmuştur. 1950'li yıllarda ivme kazanan ve Gans, Suttles gibi isimlerin öncülük ettiği, Chicago Okulu'nun argümanlarını sorgulayan, mevcut

toplumsal yapı ile örtüşüp örtüşmediğini test eden ve çoğunlukla da onların iddialarını çürütecek nitelikte olan alan araştırmaları dikkat çekmiştir. 1960'lı yılların ikinci yarısında ise göç ve kentleşmenin ortaya çıkardığı farklılaşma ve ayrışmanın sosyolojideki karşılığı olarak nitelendirilebilecek olan Marksist çözümleme etkili olmuştur. Manuel Castells, David Harvey ve R. E. Pahl'in öncülüğünü üstlendiği Marksist çözümleme, kentsel mekan üzerindeki politik mücadelelerin de yoğunlaşmasına paralel biçimde kent sosyolojisinde ortaya koyduğu yeni tartışmalar ve radikal yaklaşımlarla ön plana çıkmıştır. Son olarak klasik sosyolojinin kullanmış olduğu kır-kent, topluluk-toplum gibi kavramları kendilerine yüklenen düalist anlamlardan kurtararak günümüz koşullarına uygun biçimde yeniden tanımlamaya olan ihtiyaca bir cevap niteliği taşıyan Sennet ve Bauman'ın yaklaşımları Batı'da ortaya çıkan temel yaklaşımlar olarak değerlendirilebilir. Elbette Batılı sosyologların göç ve kentleşme sonucu yaşanan toplumsal sorunlara ilişkin ileri sürdükleri bu görüş ve yaklaşımlar, içinde yaşadıkları dönem ve içinde yaşadıkları toplumun toplumsal, kültürel, ekonomik, siyasal, etik özellikleri çevresinde son derece anlamlı olmakla birlikte, mezkur yaklaşımlar kullanılarak ülkemizde gerçekleşen içgöçü çözümlenmeye çalışmak pek mümkün gözükmemektedir. Nitekim gerek ülkemizde içgöçün ortaya çıktığı tarihler (1950 sonrası) gerek içgöçün sebepleri -ki bizde içgöç temelde sanayileşmenin bir sonucu değildir- (Kıray, 1982:16; Aslanoğlu, 1998:37-39), gerek göç edenlerin sosyo-ekonomik nitelikleri gerekse göçün sonuçları açısından oldukça farklı bir yapı söz konusudur.

Tarihi gelişim sürecinde kentler, ülkelerin ya da toplumların sosyal, coğrafi, ekonomik, kültürel vb. özelliklerine göre farklılıklar gösterirken; sanayi devrimiyle birlikte sanayileşme düzeyi, genellikle, kentleşmenin temel belirleyici unsuru olarak işlev görmüştür. Bundan dolayı, sanayileşmiş Batı toplumlarında kentleşme, sanayileşme ile bağlantılı iken; sanayisi az gelişmiş ya da henüz gelişmekte olan toplumların kentleşmesi ile sanayileşme arasında bir bağlantı kurmak zordur (Kongar, 1982:24; Vergin, 1986:27-28). Dolayısıyla Batı'da kentleşme ve kentleşme, sonuçları bakımından, bütünleşmiş kavramlar olarak değerlendirilebilir (Güngör, 1990:23).

Sonuç olarak, Türkiye'deki kentleşme olgusu ülkenin toplumsal ve ekonomik yapısını biçimlendiren temel öğelerin başında gelmektedir. Bu durum sadece tarımdaki değişmelerin ve sanayileşmenin bir sonucu değil, aynı zamanda toplumsal değişme sürecinin de bir göstergesidir. Nitekim 1950'den sonra ülkede kentleşme ve içgöç söz konusu toplumsal değişme sürecine paralel olarak büyük bir ivme kazanmıştır. Buna göre ülkemiz açısından bakıldığında göç hareketinde 1950 ve 1980 sonrasında belirleyici olduğu söylenebilir. Söz konusu tarihlerde yaşanan, siyasal, sosyal, ekonomik

gelişmeler bunda belirleyici olmuştur. Bu sürecin temel parametreleri aşağıda ifade edilmiştir.

2. TÜRKİYE'DE KENTLEŞME VE İÇGÖÇ

Cumhuriyetin kuruluşundan 1950'lere kadar olan dönem, geleneksel toplumdaki modern topluma geçiş çabalarının ve içte tarım ağırlıklı ekonomik yapı ile tek partiye dayalı merkezîyetçi yapının, dışta ise ekonomik durgunluk ve politik sıkıntıların yaşandığı bir dönem olmuştur. Kentleşmeyi modernleşmenin birinci adımı olarak ele alan Lerner, Türkiye'nin geleneksel toplumdaki, "geçiş toplumu" özelliklerine doğru bir dönüşümünün 1950'lerde ortaya çıktığını tespit etmiştir (Lerner, 1964:94). Nitekim, 1950 yılından önce İstanbul'a, başkent Ankara'ya ve kısmen de İzmir'e yönelik bazı göçler olsa da bu göçlerin ülke bütününe ait verilere yansımaları çok sınırlı olmuştur. Nitekim elimizdeki verilere göre ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927'de %24,2 olan kentsel nüfus aradan geçen 23 yılda sadece %0,8'lik bir artış göstermiş ve 1950'ye gelindiğinde kentsel nüfus %25 seviyesine gelmiştir. Bu durum, Türkiye'de 1950 öncesindeki kentleşme hareketlerinin, mevcut kentlerdeki nüfusun kendi iç dinamikleri ile artmasından kaynaklandığını göstermektedir.

1950'den sonra ise, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de demokrasi, insan hakları, refah devleti ilkeleri ön plana çıkmış ve ülkenin siyasal durumunda önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Çok partili döneme geçiş ve Demokrat Parti ile beraber önceki döneme damgasını vuran devletçi politikalar yerini liberal söylemlere bırakmaya başlamıştır. Bu dönemde, II. Dünya Savaşı öncesinde iç pazara hapsedilmiş ülke ekonomisinin, özellikle tarımda modernizasyona ağırlık verilerek dışa açılma süreci ivme kazanmıştır. Liberalleşme söylemi içinde özel kesime önem vermeye başlanmıştır. (Tekeli, 1998:12). Kentler, sanayileşmenin hızlanması ve sanayileşme stratejisinin yeniden tanımlanması, aşırı nüfus artışı, kentlerin belediye sınırları dışına taşarak büyümesi ve kentsel ulaşım araçlarının sayısı ve çeşitlerinin çoğalması doğrultusunda biçimlenmiştir (Osman, 1998:142). Demiryolu ağırlıklı bir ulaşımdan karayolu ağırlıklı bir ulaşım sisteminin geliştirilmesi için önemli adımlar atılmıştır. Böylece yerel pazarlar için sınırlı üretim yapılan bir yapıdan ulusal ve uluslararası pazarlar için üretim hedefleyen bir yapıya doğru geçilmeye başlanmıştır.

Yukarıda bahsi geçen dönüşümler sonucu kırdan kentte doğru olan göçün artarak devam etmesi kentlerde yaşayan nüfusun sürekli artmasına neden olmuştur. Nitekim idari ölçüde göre 1950'de kent nüfusunun ülke nüfusu içindeki payı % 25 gibi oldukça düşük bir düzeydeyken, bu oran 1960'ta % 31,9'a, 1980'de % 43,9'a ulaşmıştır. Söz konusu dönemde, bir yandan mevcut kentlerin nüfusu hızla artarken, diğer yandan da, çok sayıda

yerleşme nüfuslanarak kent statüsü kazanmıştır. Kentsel nüfustaki artışı ifade eden bir diğer bulgu da, hiç kuşkusuz, kentsel nüfusun artış oranıdır. 1927-1950 arasında kentsel nüfus %59; 1950-1980 döneminde ise %275 artmıştır. İdari ölçüte göre olan bu artış, 10.000+ nüfuslu kentler dikkate alındığında da %284'tür (www.tuik.gov.tr). 1950-1980 dönemindeki kentleşme hareketlerini bir önceki dönemden ayıran en önemli fark, kentlerin doğal nüfus artışından çok kırsal alandan kentlere yönelik göçlerle büyümeleri olmuştur (İçduygu, Sirkeci, 1999). Özellikle sanayi yatırımlarında, yurtdışından gelen teknolojinin maliyetinin ucuz emek ile dengelenmesi ucuz emeğe olan ihtiyacı artırmıştır. Zaten kırdan toprağın parçalanması, tarımdaki makineleşme, artan nüfusla birlikte, istihdam sorunu yaşayan insanlar iş bulmak amacıyla kentlere yönelmişlerdir (Avcıoğlu, 1969:288; Teber, 1980:51; DİE, 1973:70; Tütengil 1975:90). Dolayısıyla ilk göç dalgası, genelde vasıfsız ve fazla bir serveti olmayan yoksullardan oluşmuştur. Büyük çoğunluğu kente tutunabilmek için sanayiye ucuz emek sağlayan ya da enformel sektörlerde faaliyet gösteren bu kesim daha ziyade kamu arazisi üzerine inşa ettikleri gecekondualarda ikamet etmeye başlamışlardır (İçduygu&Sirkeci, 1999:252). Zira bir yandan kira ödememekte, diğer yandan sigortalı olanlar dışındaki kesimin dolaylı vergiler dışında ödemek zorunda oldukları vergiler de bulunmamaktadır. Ama bu kesim, ilk gelmenin avantajlarından da yararlanmayı başarmıştır. Özellikle de yerleştikleri yerler şehrin tercih edilen alanlarına yakınsa ilk gelenler oldukça değerli gayrimenkullere sahip olmuşlardır. 1960 ve 1970'lerde gelenler ise, genelde ilk taşınma maliyetini (arsa bulup inşaat yapma anlamında) üstlenebilecek bir zenginliğe sahiptirler. Bu dönemde gelenlerin en büyük avantajlarından biri ise ilk dönem gelen hemşerilerinden kente tutunma da yardım almalarıdır. 1950-1980 döneminde en fazla göç alan iller ise İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi genel olarak sanayinin yoğun olduğu illerdir (Keskinok, 2001:37; Tekeli, 1982:70; Görmez, 2004:43). 1950'den sonra her yönde yaşanan bu hızlı dönüşüm, kentlere yönelmişse de büyük kentler bu dönüşüme ayak uyduramamış ve sonuçta ulaşımdan, yerleşime ve mesleklere kadar her alanda marjinal, plansız, düzensiz bir görüntü kentlere hakim olmuştur (Erder, 1998:231; İçduygu-Sirkeci, 1999:252).

Bu dönemde kente göç edenlerin yaşadığı en önemli sorunlardan biri de kente uyum sorunudur. Kırsaldan taşınan kültürel değerlerin, kentsel değerler ve yaşam tarzları ile olan çatışması temel bir sorun olarak su yüzüne çıkmıştır (Keleş, 1972: 41). Bu çatışma, büyük kentlerimizde gecekondu kültürünün doğmasının da en temel sebebidir. Bunun yanı sıra kentin talepleri karşısında ekonomik yetersizlikler ve yoksulluk, eğitim düzeyinin düşük olması ile daha da belirginleşen kente uyum problemleri, göç edenleri kentliler karşısında farklı bir kültürel hayatı ve yaşam tarzını üretmeye

yönelmiştir. Bu durum kırdan göç edenler ile yerli nüfus arasında yaşanan toplumsal ayrışma ve sosyal dışlanma gibi yapısal problemlerin de doğmasına neden olmuştur. Kentlere doğru gerçekleşen bu içgöç kırdan yaşanan yoksulluğun kentlere taşınmasına ve biçim değiştirmesine de neden olmuştur. Bu dönemde kentlerde yaşanan sosyal dışlanma ve yoksulluk etrafında gelişen toplumsal sorunların büyük bir bölümü, yoksulluğun kırdan kente göçmesinin sonucudur (Sezal, 1981: 112).

1970-1980 yılları arasında, ülkemizin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullara bağlı olarak yavaşlayan kentleşme hareketleri, 1980'den sonra yeniden ivme kazanmıştır. 1980'li yıllarda tüm dünyada etkili olan küreselleşme, Türkiye'de de özellikle ekonomi politikalarındaki değişimle yeni bir süreç başlatmıştır. Türkiye'nin gündemine 24 Ocak kararlarıyla birlikte giren küreselleşme olgusu, özelleştirme, devletin ekonomik alandaki etkisini azaltma, devleti küçültme çabalarıyla birlikte ortaya çıkmıştır (Kocacık, 2000:113). Özellikle 1984 yılından itibaren ihracatı artırmaya yönelik politikalar büyük bir kararlılıkla uygulamaya konmuş ve sanayi sektörü önemli ölçüde dışarıya açılmayı başarmıştır. Zaman zaman Türkiye'nin enerji, ulaşım ve iletişim gibi alt yapı eksikliklerinin giderilmesi için kamu yatırımlarını artırıcı devletçi politikaları uygulamaya koyulmuş olsa da genel olarak liberal bir politika izlenmiş ve bu çerçevede devletin ekonomideki ağırlığını azaltmaya, serbest piyasa ekonomisini kurmaya ve devleti küçültmeye yönelik çabalar ön plana çıkmıştır. Bu yeni ekonomik yapı, kentsel yerleşim yerlerinin içinde organize olan hizmet sektörü ve kentsel yerleşim yerlerinin çeperlerinde organize olan sanayi sektörü için daha fazla sayıda işgücüne ortam hazırlamıştır. Bu gereksinimin bir sonucu olarak da kırsal yerleşim yerlerinden kentsel yerleşim yerlerine işgücü göçü daha da hızlanmıştır.

Bu sürecin sonucu olarak 1990'lı yıllarda yüzde 59'a yükselen kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun oranı, göçlere dayalı olarak 2000'li yılların başında yüzde 65'e yükselmiştir. Nitekim 1950'de kentlerde yaşayan nüfus %25 iken, 1980'de %43,9'a yükselmiştir. 1980'de 19.645.007 olan kentsel nüfus, binde 54,5 gibi yüksek bir artış kaydetmiş ve 1990'da 33 milyonu aşmıştır. Kentsel nüfusun özellikle 1980-1985 döneminde çok daha büyük bir hızla arttığı dikkati çekmektedir. Söz konusu dönem, hem Cumhuriyet tarihinin en yüksek kentsel nüfus artışının gerçekleştiği (binde 62,6), hem de kentsel nüfusun kırsal nüfusu ilk kez geçtiği dönem olmuştur (www.tuik.gov.tr). Başka bir anlatımla, artık geleneksel kentler diyebileceğimiz İstanbul, Ankara, İzmir, Adana; İstanbul doğusunda Bursa ve İzmit 1980 sonrasında da nüfuslanmaya devam ederken; kentleşme modellerinde ve kentleşmenin coğrafi boyutunda önemli sayılabilecek değişimler ortaya çıkmıştır. Bölgedeki kentler, aynı zamanda, Türkiye'de

sanayileşmenin, kentlerin nüfus artışı üzerindeki etkilerinin çok güçlü bir biçimde görüldüğü başlıca kentlerdir.

Geleneksel sanayi merkezlerine yönelik göçlerin egemen olduğu kentleşme, ülkemizdeki mevcut kentleşmenin temel modeli olurken; bu modele, kaynağını tarım ve turizm faaliyetlerindeki gelişmelerden, terör hareketlerinden ve yeni kurulan üniversitelerden alan kentleşme modellerinin eklendiği gözlenmiştir. Ülkenin iç kısımlarında ise başkent olma avantajını elinde tutmasıyla gelişen Ankara dışında, tarımdaki gelişmelerin sanayiye aktarıldığı Konya, Kayseri kentlerinin ve Güneydoğu'da Gaziantep gibi illerin sanayi faaliyetleriyle büyüme kaydeden önemli kentler olduğu belirtilebilir.

Bu anlamda, 1980 sonrasında da sanayi ülkemizdeki kentleşmeye yön vermeye devam etmekle birlikte iki önemli etken daha ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri turizm, diğeri ülkenin doğusunda yoğunluk kazanan terör olaylarıdır. 1990 sonrasındaki nüfusu hızla artan kentlerin büyümesinde, turizm ve terör olayları gibi farklı dinamikler etkili olmuştur. Bu durum Türkiye'de kentleşmenin, daha doğru bir deyişle kentsel nüfusun artışında, geleneksel bölge ve merkezlerine yenilerini eklerken; göç nedenlerine terör kaynaklı "zorunlu göç" adı verilebilecek bir olguyu da eklemiştir. Türkiye'de 1990'lı yılların ortalarından itibaren çıkış noktası Güneydoğu Anadolu Bölgesi olan ve temelinde güvenlik nedenleri olan yeni bir göç hareketinin yaşandığı görülmektedir. Bu dönemde kırsaldan gerçekleşen zorunlu göçler sonucunda kentler başta ekonomik olmak üzere, sosyal, siyasal ve kültürel açıdan pek çok sorunla yüzleşmek durumunda kalmıştır. Göç edenlerin kent hayatına adapte olmalarını sağlayacak sosyal dinamiklerin yetersiz oluşu, öncelikle kent kültürüne yabancı olan göçmenler için sorun oluştursa da, kentin yerlileri için de ayrıca sorunlu bir karşılaşmayı doğurmuştur (Bayramoğlu, 2006; Andersen, 2001; Ergil, 1980: 252; Sönmez, 2002: 248).

2000'li yıllara gelindiğinde ise yaşanan ekonomik krizin etkisiyle kısmen yavaşlayan göç hareketleri ilerleyen yıllarda yeniden ivme kazanmış, uygulanan politikalar sonucu, 2000 – 2005 döneminde Türkiye ekonomisi %7,4 oranında büyümüş, gayri safi yurt içi hasıla, kişi başına düşen milli gelir, tüketim, sabit sermaye yatırımları, ihracat, ithalat, turizm gelirleri gibi ekonomik canlılığın göstergesi olarak değerlendirilen tüm ekonomik veriler önemli oranlarda artış göstermiştir. Bu dönemde sanayi, hizmetler ve tarım sektöründe büyüme görülmüştür. Gerçekleştirilen ekonomik reformlar ile özel sektörün ekonomi içerisindeki ağırlığı arttırılmış, özel sektör kaynaklı ekonomik büyüme gerçekleştirilmiştir.

TÜİK verilerine göre, Türkiye'nin il ve ilçe nüfusunun artışı yıllar içinde istikrarlı bir seyir izlerken, en yüksek artışlar 1980 sonrasında meydana gelmiştir. 1980-2009 döneminde kent nüfusu 2,8 kat yani 35,2

milyon kişi artmıştır. Bu artışın 10,8 milyonu ise 2000 sonrasında meydana gelmiştir. 1980-2010 dönemi içinde göç ile ilgili verilere bakıldığında, Türkiye genelinde toplam nüfus içinde göç eden nüfusun payında artan bir eğilim gözlenmiştir (www.tuik.gov.tr).

1980-2010 dönemi göç etme nedenleri arasında, hane halkı fertlerinden birine bağımlı göç nedeninden sonra iş arama/bulma, tayin/atama, eğitim ve evlilik amaçlı göçler, göç olgusunun en önemli nedenlerini oluşturmuştur. Bu dönem için vurgulanması gereken en önemli unsur ise nitelikli göçlerde yaşanan artıştır. Göçün kentten kente olması göç edenlerin kent hayatına uyumunu kolaylaştırmış, ilk dönem yaşanan sosyal dışlanma ve fiziki ayrışma azalmıştır. Göç edenlerin niteliklerinin ve eğitim seviyelerinin diğer dönemlere göre daha yüksektir. Bu durum beraberinde sanayi sektörü ve enformel sektörün hakimiyetinin yerini hizmetler sektörüne bırakmasına ortam hazırlamıştır. Bu döneme ilişkin bir diğer farklılık da gecekondu olgusunda meydana gelen dönüşümdür. 1980'lerden sonra gecekondu sahipleri ile gecekondu kiracıları şeklinde ayrışmalar oluşmaya başlamıştır. Bu sürecin bir diğer yansıması ise kiracı olarak gecekondu mahallesine gelen kesimin hemşerilik ilişkilerinden ilk gelmiş olanlar kadar yararlanamamaları ve dolayısıyla kendilerini yeni göç ettikleri kentte büyük ölçüde yalnız hissetmeleridir. Özellikle 2000 sonrasında alınan yasal tedbirler, başta yerel yönetimler olmak üzere her geçen yıl artarak uygulamaya konulan kentsel dönüşüm politikaları ile gecekondu inşa etmek neredeyse imkansız hale getirilmiştir. Bu anlamda, göç olgusu 1980'lerle birlikte nitelik değiştirmeye başlamış ve daha önceleri kırdan kente gerçekleşen göçün yerini (küçük) kentten (büyük) kente göç almıştır (www.tuik.gov.tr). Sonuç itibarıyla, bu dönemde göçlerin ve göç edenlerin niteliklerinde ciddi değişimler meydana gelmiştir.

Ülkemizdeki kentleşme ve içgöçe ile ilgili buraya kadar söylenenler esas itibarıyla ülkenin metropollerine ilişkindir. Nitekim bugüne kadar konuya ilişkin yapılan araştırmaların (zorunlu göç ile ilgili olanların bir kısmı dışında) neredeyse tamamı İstanbul, Ankara ve İzmir ile sınırlı kalmıştır. Oysa yukarıda da belirtildiği gibi özellikle 2000 sonrası ülkemizdeki toplumsal, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik dönüşümün çözümlenmesinde sanayisi, ticareti, eğitim ve sağlık hizmetleri, hizmetler sektöründeki ivmesi itibarıyla Konya, Kayseri, Gaziantep vb. illerin önemi her geçen gün bir kat daha artmaktadır. Dolayısıyla ülkemizdeki toplumsal dönüşümün çözümlenmesinde merkezi bir rol üstlenen göç olgusunun söz konusu kentlerde gelişim seyri büyük önem arz etmektedir.

Gelişen sanayisi, artan hizmetler sektörü potansiyeli ve Türkiye'nin tahıl ambarı olma konumu, düzenli bir şehir ve güvenli bir yaşam alanı olması, deprem kuşağı üzerinde olmaması gibi nedenlerle göç alan Konya ili, bu özellikleriyle ülke içinde önemli bir cazibe merkezi haline gelmiştir.

Ülkemizin son 60 yıllık dönüşümünün incelemesinde temel yapı taşlarından biri olan göç olgusunun, kendine özgü kimliği ve kentleşmesi ile dikkatleri üzerinde toplayan Konya özelinde analitik bir incelemeye tabi tutulması, göçe yön veren unsurlar temelinde Konya'nın ülkedeki göç ile benzeşen ve ayrışan boyutlarının araştırılması ve göç edenlerin, göçe, kente ve göç edilen kent olarak Konya'ya ilişkin kanaatlerinin ortaya konması amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın bulguları aşağıda ifade edilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE TARTIŞMA

Araştırmanın bulgularına geçmeden önce çalışmanın metodolojisi ve kullanılan istatistik tekniklerine değinmek uygun olacaktır. Nitekim çağımızın karakteristik özellikleri göç ve göç biçimlerine yansımakta ve yaşanan gelişmeler, her bir göçü biricik ve kendine özgü kılmaktadır. Bu çerçevede özellikle içgöç olgusu ve bu olguya ilişkin toplumsal, ekonomik ve kültürel pek çok süreç, sosyal bilimciler için önemli bir araştırma nesnesi olsa da göç, durağan bir olgudan daha çok, nedenleri ve sonuçları ile birlikte algılanan ve dolayısıyla süreci ifade etmesi hasebiyle üzerinde çalışılması oldukça güç bir alandır. Bizatihi göçün tanımı -durağan olgu olmaktan daha çok, bir süreç olması- onun tanımlanma, ölçülme, çözümlenme, açıklanma ve yorumlanma konularını hem kuramsal hem de görgül anlamda karmaşık bir hale getirmektedir. Günümüz kadar göçe ilişkin yapılan araştırmalarda üzerinde en çok tartışılan konuların başında araştırmaların teorik arka planı, metodolojisi ve kullanılan araştırma teknikleri gelmektedir. Ancak bir süreç olan göç, kaynaklandığı yerleşim, göç eden kişiler, göçün ulaştığı yerleşim ve bütün bu unsurları içine alan bir olgudur. Dolayısıyla göç araştırmalarında göç sürecinin bu unsurları arasındaki bağı kurmak son derece önemlidir. Buna göre, (araştırmamız göç olgusunu ele aldığından) çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulurken daha ziyade göç olgusunu çözümlenmeyi amaçlayan kuramlardan yararlanılmıştır. Yaşanan yerle ilgili faktörler, gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler, karşılaşılan engeller ile yaş, cinsiyet, eğitim, ırk vb. gibi bireysel faktörler (Yalçın, 2004:30) açısından İtme-Çekme kuramından, çalışmasına “her insan aynıysa neden bazıları göç ediyor da bazıları göç etmiyor” (Petersen, 1958:258) sorusuyla başlayan ve itme çekme faktörlerinin altında yatan asıl sebepleri ararken belli bir zaman sürecinde göç için itme faktörü olarak işleyen bir bütünlüğün, belli bir dönemde çekme faktörü olarak işleyebileceği dolayısıyla bireysel ve sınıfsal farklılıklara bağlı olarak farklı göç tipleri olabileceği noktasında Petersen'in Beş Göç Tipi kuramından, endüstrileşme ve kentleşme olguları, bunlara bağlı ulaşım ağları ile birlikte kentin çeperine yönelik göçler bağlamında Ravenstein'in Göç Kanunları çalışmasından, göç konusunda bireylerin kararları ve bu kararlara iten sebepler üzerine yoğunlaşan ve sosyal aktör olarak göçmeni ön plana çıkaran ve göç edilecek mesafe, göç edilecek

yerdeki imkanlar ve bu imkanların miktarı ile göçmen davranışı arasındaki ilişki bağlamında (Stouffer, 1940:846) Kesişen Fırsatlar Kuramı'ndan, araştırmacının, kendisini araştırma alanı içine derinlemesine katarak, olayları ve ilişkileri anlamaya ve bir takım ilişki örüntüleri bulmaya çalışması ve elde ettiği deneyim ve bilgilere dayalı olarak bir kuramsal çerçeve yaratmayı ve nüfus içindeki çeşitliliği mümkün kılması bağlamında Glaser, Strauss ve Corbin tarafından geliştirilen Grounded Theory'den faydalanılmıştır. Yurt içinde ve dışında göç ile ilgili birçok araştırmada kullanılan, bizimde araştırmamızda faydalandığımız ve göçlerin temel karakteristik özelliklerini ortaya koymaya çalışan ve bunun için de göçe ait itici ve çekici faktörleri saptamayı amaçlayan İtme-Çekme Kuramı incelenmiştir.

Göç araştırmalarında üzerinden en çok tartışılan konulardan bir diğeri de araştırmanın tekniğine ilişkindir. Buna göre, göç eden bireye ilişkin derinlemesine bilgi edinebilmek, olayları ve ilişkileri anlamaya ve bir takım ilişki örüntüleri bulmaya çalışmak, doğru soruları sorabilmek ve katılımcıların cevaplarını doğru yorumlayabilmek, bireylerin göçe bakış açılarını, yaşantılarını, olaya yükledikleri anlamları çözümleyebilmek açısından mülakat tekniği son derece faydalıdır. Mülakat tekniğinin sağladığı bu faydalar yanında görüşülen kişi sayısının sınırlı olması sebebiyle göç olgusuna ilişkin temel verilere ulaşma imkanının bulunmaması, katılımcıların gerçek düşünce ve duygularını, araştırmacı tarafından kabul görmeyeceği endişesiyle saklayıp, samimi olmayan cevaplar verme eğilimi, elde edilen bilgilerin objektif olarak derlenmesi gibi temel sorunları aşmak ve göç olgusuna ilişkin genel verilere ulaşmak için de anket tekniği göz ardı edilmemelidir. Bu anlamda, araştırmamızda göçe ilişkin çalışmaların temel problemlerinden biri olan araştırma tekniği ile ilgili sorunları ortadan kaldırmak amacıyla hem mülakat hem de anket tekniği uygulanmış ve 40 kişi ile mülakat yapılmış, 764 kişi ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, Ki-kare testi, T-testi, tek yönlü varyans analizi, faktör analizi, uyum analizi gibi istatistikî teknikler kullanılarak yorumlanmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgulara bakıldığında göç tarihleri açısından benzeşen ve ayrışan veriler dikkati çekmektedir. Konya özelinde 1990'lı yıllara kadar kırdan kente göç edenlerin toplam göç içerisindeki oranı %80 iken 1991-2000 arası yaşanan kırılmanın ardından 2000'li yıllarda bu oran kentten kente göç şeklinde değişime uğramış ve başka bir ilden gelenlerin toplam göç içerisindeki payı %60 seviyelerine ulaşmıştır. Kırdan kente gerçekleşen göçe dönemselsel olarak bakıldığında ülkemizdeki içgöç ile benzeşmesine karşın göçün süresi ve göç edenler açısından bir ayrışma söz konusudur. Özellikle 1990'lara kadar kırdan kente gerçekleşen göç, sadece Konya'nın kendi ilçe ve köylerinden kent merkezine gerçekleşmiş olup, başka bir ilin kırsalından kente göç yok denecek kadar azdır. Burada vurgulanması gereken diğer bir husus da il içi göçlere ilişkindir. Konya'nın

dağlık bölgelerinden il merkezine gerçekleşen ilk dönem göçlerde bölgedeki tarım arazilerinin ve hayvancılığın halkın geçimini sağlamakta yetersiz kalması sebebiyle bölge insanının iş bulma amacıyla kente yönelmesi göçün temel sebebi iken ovalık bölgelerde bu durum daha ziyade kentin imkanlarından faydalanma amacına dönüktür. Nitekim bugün bile ovalık bölgelerde (özellikle hasat zamanı) Mersin ve Adana bölgesinden gelen mevsimlik işçilere istihdam olanağı sağlanmaktadır. Ayrıca ülkemizde kentten kente göç 1980'lerde başlamasına karşın Konya'da bu süreç 1995 sonrası başlamış, ancak 2000 sonrası ivme kazanmıştır. Bu anlamda kente göçün büyük kısmı il içi göçlerden oluşmuştur. Nitekim TÜİK rakamlarına göre 1995-2000 dönemi hariç Konya göç veren iller arasında yer almasına karşın kent merkezi nüfusu Cumhuriyet tarihi boyunca istikrarlı bir artış sergilemiştir.

Konya'ya gerçekleşen göçün sebepleri açısından da benzer bir durum söz konusudur. İlk dönem Konya'ya gelenlerin tamamına yakını iş bulmak amacıyla kente göç etmiştir. Söz konusu göçün temel sebebi de kırsal itici nedenlerinden olan toprağın parçalanması, tarımda mekanizasyon, topraktan elde edilen gelirin artan nüfusu besleyememesidir. Bu anlamda ülkemizde yaşanan içgöç ile uyumlu bir göç ortaya çıkmıştır. Nitekim iş için göç edenlerin %44,9'u 1950-1990 tarihleri arasında kente gelmiştir. Ancak göçe konu olan bu kesim il içi göç edenlerden oluşmaktadır. İl dışı göç edenlerde ise temel göç sebebi tayin ve atamadır. Bu durum ülkemizdeki içgöç serüveninden ayrılmaktadır. Bu konu, göçle ilgili Konya özelindeki farklılaşmanın en temel boyutlarından birini oluşturmaktadır. Ülkemiz açısından göçün en önemli sorunlarından biri olan istihdam ve işsizlik Konya özelinde ciddi ve anlamlı bir farklılık göstermiş, kente göç ile gelenlerin yaşadıkları en önemli sorun kategorisinde dördüncü sırada yer almıştır. Bu veriyi destekleyen ve ülkedeki içgöçe ilişkin bir diğer ayırt edici husus da göç edenlerin büyük çoğunluğunun (%59.4) kente gelmeden önce ya da çok kısa bir süre içinde iş bulmuş olmalarıdır. Dolayısıyla kente göçle gelenler, istihdam konusunda seçici davranma imkanına sahip olmuşlar, ayrıca işsizlik gibi bir sıkıntı ile karşılaşmamışlardır.

Benzer şekilde ülkemizde içgöçe ilişkin yapılan çalışmaların neredeyse tamamında göçmenlerin ilk olarak marjinal ve enformel sektörlerde çalıştığı ya da sanayiye ucuz emek sağladığı, bu kesimlerin kente uyum sağlayamadığı iddiası hakimdir. Bu yorum da Konya özelinde farklılık arz etmektedir. Konya'nın coğrafi özellikleri (konut ve yatırım açısından), sanayisindeki gelişmeler ve aldığı göç oranı marjinal sektörlerin gelişmesi ve sektör üzerinden oluşabilecek soyo-ekonomik sorunların ortaya çıkmasına müsaade etmemiştir. Göç edenlerin çalıştıkları sektörler, bu sektörlerdeki pozisyonları ve sosyal güvenceleri değerlendirildiğinde marjinal ve enformel sektörlerin yaygın olmadığı net olarak görülmektedir. Tam aksine formel

sektörlerde çalışanların ağırlıkta olduğu bir göç süreci yaşandığı söylenebilir. Buna göre kente göç edildiğinde ilk olarak çalışılan sektörler (kamu kurumları %21,1 ile en yüksek orana sahip iken bunu %16,5 ile imalat sanayi ve %13 ile ticaret sektörü takip etmektedir) bu savımızı destekler nitelikte bulgular içermektedir. Ek olarak katılımcıların sahip oldukları dayanıklı tüketim malları, otomobil sahipliği ve gelir durumları da dikkate alındığında ekonomik açıdan kente tutunma da ciddi zorluklar çekmedikleri en azından yoksulluk yaşamadıkları görülmektedir.

Ülkedeki içgöç serüveni ile Konya özelinde gerçekleşen göçün farklılaştığı en temel konulardan biri de barınma ve ikamet ile ilgilidir. Bilindiği üzere ülkemizde büyükşehirlerle göç edenler kente tutunabilmek için sanayiye ucuz emek sağlamış ya da enformel sektörlerde faaliyet göstermiş ve maddi yetersizlik sebebiyle daha ziyade kamu arazisi üzerine inşa ettikleri gecekondularda ikamet etmeye başlamışlardır. Bu sayede hem kira ödememiş, hem de arazi sahibi olmuşlardır. Nitekim gecekonduları kentin tercih edilen alanlarında olanlar ilerleyen yıllarda kentlerin büyümesi ile oldukça değerli gayrimenkullere sahip olmuşlar, hatta içlerinden bazıları bir servet kazanmışlardır. Yanı sıra, bu süreçte gerek merkez yönetimler gerekse yerel yönetimler politik kaygılar sebebiyle birçok hukuksuzluğa göz yummuşlar hem kentin fiziki yapısı hem de sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik çok sayıda soruna ortam hazırlamışlardır. Konya'da ise söz konusu gecekondulaşma süreci hiç yaşanmamıştır. Bunda kente gerçekleşen göçün oransal büyüklüğü, Konya'da konut açığı bulunmaması, bu dönemdeki göçmenlerin daha ziyade il içi göçle gelenlerden oluşması ve bu kesimin ev kiralama ya da ev yapma yolunu tercih etmesi, göçmenlerin büyük çoğunluğunun bir iş sahibi olması, yerel yönetimin gecekondulaşma sürecine müsaade etmemesi önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Gecekondunun olmayışı sadece kent mekanının çarpıklaşmasını değil aynı zamanda birçok sosyal, kültürel, siyasal sorunun oluşmasını da engellemiş, kente göç edenlerin kente ve kent yaşamına adaptasyonunu hızlandırmış, bireylerin kente tutunabilme ve kentte kendi ayakları üzerinde durabilme imkan ve istidadını artırmıştır. Barınmaya ilişkin dikkat çekici bir veri de Eski Garaj ve Mevlana civarında ikamet eden Konya'nın yerli halkının ilk dönem göçlerle bu mahallelere (dağlık bölgelerden) göçmenlerin gelmesi ile buradan ayrılarak başta Meram olmak üzere Konya'nın farklı bölgelerine taşınmalarıdır. Başka bir ifade ile ilk dönem göçlerin ardından (lokal olmak kaydıyla) bir mekansal ayrışma söz konusudur.

Sürece ilişkin bir diğer bulgu da hemşerilik bağları ve bunun bir yansıması olarak hemşeri dernekleri ile ilgilidir. Bilindiği üzere ülkemizde ilk dönem içgöçlerde hemşerilik ilişkileri son derece aktif olup, yeni gelenlerin kent hayatına alışmaları, iş ve ikamet edecek mesken bulmaları, bürokratik işlemleri gibi konularda hemşeriler arasındaki bağıllık oldukça

etkin bir rol üstlenmiştir. Söz konusu hemşerilik bağları Konya'ya il içi göçlerle gelen ilk dönem göçmenler açısından benzer bir forma sahiptir. Nitekim ilk dönem il içi göç edenlerin büyük çoğunluğu hemşerilerinden çeşitli konularda yardım almışlar ve ikamet edecekleri meskenleri tercih ederken hemşerilerinin bulunduğu semtlere öncelik vermişlerdir. Yine ülkedeki sürece benzer şekilde, kentte kendi ayakları üzerinde durabilecek konuma eriştikten sonra sosyal ve ekonomik statülerine göre daha nitelikli semtlere yönelmişlerdir. Ancak il dışından göç edenler için durum farklı bir formda gerçekleşmiştir. Çünkü il dışından gelenlerin büyük çoğunluğu 2000 sonrası Konya'ya göç etmiş ve daha ziyade tayin-atama ile kente gelmiştir. Yani ekonomik anlamda herhangi bir yardıma ihtiyaç duymamalarının yanı sıra zaten kentten göç ettikleri için kent hayatına uyum sorunu da yaşamamışlardır. Dolayısıyla ne hemşerilik bağlarının sağlayacağı faydaya ne de hemşeri derneklerine ihtiyaç duymalarını gerektirecek bir güçlük karşılaşmamışlardır. Konya'da başka bir ilden gelenlerin kurdukları hemşeri derneklerinin sayısının diğer büyükşehirlere oranla yok denecek kadar az olması da bunun bir göstergesidir. Hemşeri dernekleri noktasında il içi göç edenler açısından da ülke geneli ile bir ayrışma mevcuttur. Yukarıda vurgulandığı üzere ilk dönem kente gelenler hemşerilerinin yanına yerleşmişler dolayısıyla zaten bir arada oldukları için hemşeri derneklerine ihtiyaç duymamışlardır. İlerleyen dönemlerde ise sosyal, kültürel, ekonomik anlamda yetkin hale gelmişler, kentin güçlüklerini aşmada ve kentte kendi ayakları üzerinde durma konusunda bir sorunla karşılaşmamışlar, en azından var olan sorunlarını çözmede hemşeri derneklerine ihtiyaç duymamışlardır. Nitekim kentteki hemşeri derneklerinin (diğer büyükşehirlere göre sayısı az da olsa) büyük bir kısmı il içi göç edenler tarafından 2000'li yıllardan sonra kurulmuş olup, amacı dışında (kahvehane gibi) kullanılanların haricindekiler daha ziyade iftar yemekleri, köy şenlikleri gibi "kültürel öz"e dönme amaçlı nostaljik faaliyetler icra etmişlerdir.

Son bir husus, ülkemizde göçle büyükşehirlere gelenler her ne kadar tekrar memleketlerine dönmek istemeseler de yaşadıkları sıkıntılara bağlı olarak genelde kent hayatı özelde ise göç ettikleri kente ilişkin olumsuz kanaat beslemeleri söz konusudur. Bu algı Konya'ya göç edenlerde farklılığın bir başka boyutuna işaret etmektedir. Buna göre, katılımcıların genel olarak kent hayatına ilişkin kanaatleri (bu kanaatlerin oluşmasında bir kent olarak Konya'nın rolü unutulmamak kaydıyla) olumludur. Elbette nimet külfet dengesi içinde kent hayatına dönük bazı olumsuz ifadelerde bulunsalar da genel olarak kente ve kent yaşamına ilişkin olumlu ifadeleri tercih etmişlerdir. Söz konusu durum göç edilen kent olan Konya açısından çok daha dikkat çekici veriler içermektedir. Nitekim katılımcıların büyük çoğunluğu Konya'ya ilişkin olumlu ifadeleri desteklemiş, Konya'nın huzurlu, güvenli, yaşamak için ideal bir kent oluşunu beyan etmişlerdir.

Tüm bu olumlama sürecinde en dikkat çekici olan ise Konya'nın muhafazakar bir kent olduğu için sevilmesi olmuştur. Bir kentin muhafazakar olduğu için sevilmesi herhalde Konya'ya özgü olup, bizatihi modernleşme, özellikle de Türk modernleşmesinin temel dinamikleriyle çelişen bir durumdur. Nitekim Türk modernleşmesinin geçmişe ait olan her şeyin değer ve statüsünü deforme etmesi, varolan tüm geleneksel değerleri seküler-laik formlarla yeniden düzenleme çabası dindar-muhafazakar kimliği ile bilinen Konya'da "sessiz muhalefet" ile karşılanmış, gösterilen defans nedeniyle çoğu zaman kimliğinden yola çıkılarak sistem tarafından ötekileştirilmiştir. Ancak Konya kendine özgü modernleşmesi ile tam da kentin kimliğini besleyen muhafazakarlığı üzerinden hem geleneksel hem de modern dünyaya açık, ancak ikilik yaratmayan bir yaşam stiline sahip olabilmıştır. Bu anlamda Konya, toplumsallığın ve siyasallığın dini ve muhafazakar pratikler üzerinde vücut bulduğu bir kent olarak siyasal ve ekonomik tercihleri, sosyal hayattaki sağduyu ve hoşgörüsü ile farklı ve kendine özgü bir kent profili ortaya koymuştur. Çalışmadan elde edilen bulgular da ikinci görüşü destekler niteliktedir.

Tüm bu söylenenler ışığında Konya özelinde gerçekleşen göçe iki farklı perspektiften bakılabilir. İlk olarak kente olan göçün tarihleri, göçün oransal büyüklüğü, göçe muhatap olanların geldiği yerleşimler itibarıyla söz konusu yapının her ilde benzer sonuçlar verebileceği iddiası öne sürülebilir. Buna karşın göçe ilişkin bu unsurların Konya özelinde anlamlı olduğu, kentin sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal yapısının ve kente özgü kimliğin bu sunucun ortaya çıkmasında belirleyici olduğu ve bir model olarak Konya'nın özgülüğüne işaret edilebilir.

Son kertede geçmişten miras aldığı tarihi dokusunu ve kültürel birikimini bugüne taşıyan, gelişen sanayisi ve hizmetler sektörü, büyüyen ekonomisi, düzenli ve güvenli şehir yaşamı, ulaşım imkanlarının artışı ve kentleşmesiyle modern bir şehir olma özelliği gösteren ama aynı zamanda geleneksel yapıların korunması noktasında muhafazakar bir yapı sergileyen Konya, kente göç edenlerin tutunma serüvenleri, sosyal, kültürel, siyasal tercih ve beklentileri, gelir ve eğitim düzeyleri, istihdam edildikleri sektörler, işgücü piyasalarına etkileri, barınma biçimleri, yaşam tarzları, halihazırdaki ilişkileri, kısacası göçün temel dinamikleri ve bu dinamiklerin ortaya çıkardığı ekonomik ve toplumsal sonuçlar açısından farklı ve özgün bir göç serüveninin şahitliğini üstlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Andersen, E., (2001), *25 Ekim 2001 Tarihinde HRW Tarafından Yazılan Mektup* (Dönemin Başbakan Müsteşarı Olan Selçuk Polat'a) .
Aslanoğlu, R. A., (1998), *Kent, Kimlik ve Küreselleşme*, Asa Yayınları, Bursa.

- Avcıoğlu, D., (1969), *Türkiye'nin Düzeni*, Bilgi Yayınevi, 2. Basım, Ankara.
- Bayramoğlu, A., (2006), "Güneydoğu Kapısı", *Yeni Şafak Gazetesi*, (05.09.2006).
<http://www.yenisafak.com.tr/yazarlar/?i=1084481=Alibayramoğlu>
- DİE (Devlet İstatistik Enstitüsü), (1973), *Türkiye'de Toplumsal ve Ekonomik Gelişmenin 50 Yılı*, DİE Yayınları, Yayın No: 683, Ankara.
- Erder, S., (1998), "Göç ve Kentleşme Sorunları", *Yoksulluğu Önleme Stratejileri, Sivil Toplum Kuruluşları Diyaloğu*, 29-31 Mayıs 1997, Diyarbakır, TESEV Yayını, İstanbul.
- Ergil, D., (1980), *Türkiye'de Terör ve Şiddet: Yapısal ve Kültürel Kaynakları*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Görmez, K., (2004), *Bir Metropol Kent: Ankara*, Odak Yayınevi, Ankara.
- Güngör, E., (1990), *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- İçduygu, A., Sirkeci, İ., (1999), "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri", *75 Yılda Köylerden Şehirlere*, (ed) Oya Baydar, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Keleş, R., (1972), *100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu*, Gerçek Yayınları, İstanbul.
- Keskinok, Ç., (2001), "17 Ağustos Depremi, Kentleşme ve Planlama Sorunları Üzerine Düşünceler", *Şehir Plancıları Odası Dergisi*, 2001/3, ss. 33-39.
- Kıray, M., (1982), "Toplumsal Yapı Analizleri İçin Bir Çerçeve", *Toplum Bilim Yazıları*, GÜİİBF Yayınları, Ankara, (11-19).
- Kocacık, F., (2000), "Kitle Toplum, Küreselleşme ve Türkiye" *Prof. Dr. Eyüp Kemerlioğlu'na Armağan*, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fak., Sivas
- Kongar, E., (1982), "Kentleşen Gecekondu ya da Gecekonduşan Kentler Sorunu", *Kentsel Bütünleşme*, Türk Sosyal Bilimler Derneği Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayınları, Ankara, (23-54).
- Lerner, D., (1964), *The Passing of Traditional Society*, The Free Press, London.
- Osmay, S., (1998), "1923'ten Bugüne Kent Merkezlerinin Dönüşümü", *75 Yılda Değişen Kent ve Uygarlık*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Petersen, W. (1958), "A General Typology of Migration", *Amerikan Sociological Review*, Vol: 23.
- Sezal, İ., (1981), *Sosyal Bilimlerde Temel Kavramlar*, Birlik Yayınları, Ankara.
- Sönmez, İ. Ö., (2002), "Yoksulluğu Sürekli Kılan Faktörler Üzerine Gözlemler: İzmir Kent Merkezi Tarihi Konut Alanı Örneği", *Kentleşme, Göç ve Yoksulluk; 7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi*, Editör: A. A. Dikmen, İmaj Yayıncılık, Ankara.
- Teber, S., (1980), *İşçi Göçü ve Davranış Bozuklukları*, Konuk Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ., (1982), "Başkent Ankara'nın Öyküsü", *Türkiye'de Kentleşme Yazıları*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Tekeli, İ., (1998), "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme ve Kent Planlaması", *75 Yılda Değişen Kent ve Uygarlık*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

A. Koyuncu / *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 1 (2011) 130-145*
A. Koyuncu / *Nevsehir University Journal of Social Sciences 1 (2011) 130-145*

- Tütengil, C. O., (1975), 100 Soruda *Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Vergin, N., (1986), "Hızlı Kentleşmenin Sosyolojik ve Siyasal Sonuçları", *Hızlı Kentleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Siyasal Sorunlar*, İstanbul, (27-52).
- Yalçın, C. (2004), *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayınları, Ankara.
- www.tuik.gov.tr